

*MMy Daily Life as a Pedagogue
Моето педагогическо ежедневие*

ЕФЕКТИВНОСТ НА КОНЦЕНТРИЧНОТО ОБУЧЕНИЕ ПО БДП В СИСТЕМАТА НА ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНАТА ПОДГОТОВКА

**Таня Пеева
Анна Пашова**

СОУ „Д-р Петър Берон“ – Пазарджик

Резюме. Настоящият доклад има за цел да разгледа предимствата на концентричното обучение по БДП в хода на линейния образователен процес. Емпиричната обосновка на теоретичните възгледи е постигната чрез пример за успешно организирана и реализирана училищна кампания по БДП, подробно анализирани са и нейните педагогически резултати.

Keywords: concentric training, Safety Traffic, campaign, educational outcomes

Приоритетността на въпроса, засягащ необходимостта от максимално работеща стратегия за възпитание и обучение на децата и учениците по безопасност на движението по пътищата (БДП), се определя от тревожността на статистическите данни за броя на малолетните и непълнолетните жертви на пътнотранспортни произшествия – свидетелство за уязвимостта на неопитните пред опасностите на градския натоварен трафик. Безспорно, в момента светът се намира „в разцвета“ на своята мащабна моторизация, количеството действащи автомобили се увеличава ежедневно, налице е утвърждаваща се нова култура на мобилност сред населението, постоянно нараства интензивността на транспортния поток, както е прогресивна и машинната мощност. На този фон се изострят и проблемите около предотвратяването на непоправимите загуби на човешки животи. С особена важност по отношение на формирането⁶ на трайни навици у подрастващите за безопасно участие в уличното движение е ангажираността на родителите с темата, но глобалната профилактика на трагичните инциденти е обект главно на общообразователната система, тъй като тя притежава огромни организационни ресурси и на практика основните социални инструменти, възпитаващи и обучаващи следващите поколения на базата на ценностните предимства и дефицити на предишните, са именно образователните учреждения. Следователно създаването на добри педагогически условия за повишаване на ефективността на усвояване от обучаващите се на знания и умения, свързани с транспортната им култура и самодисциплина, е правопрпорционално на оптимизирането на вниманието на обществото и на облекчаването на проблемната ситуация с намаляване на фаталните ѝ последици.

Специфичните методи и средства, използвани от различните учебни заведения за целите на възпитанието и обучението по БДП, зависят от индивидуалните технически и методически възможности. Настоящият доклад ще коментира явление извън тази зависимост – предимствата на концентричното обучение по БДП в учебни и извънкласни форми, което не изключва и не отрича потенциала на линейния образователен процес, а обуславя сравнително нова тенденция за въздействие чрез кампанийна организация на дейности в обособен период.

Процесът на формиране на навици за адекватно поведение на пътя се ситиуира в контекста на конкретните жизнени условия, опитът се развива не само за сметка на психологическите ресурси, но и чрез взаимодействие със социалната среда, чрез обучение. Когнитивното отношение към обекта се реализира благодарение на познавателния капацитет на човешката нервна система, която функционира на принципа на отражението. Ето защо като особено подходящ се утвърждава моделът на многофакторното задържане на вниманието, което доказано успява да образува трайно, високоэффективно и не на последно място масово разпространяващо се влияние върху целевата група.

В подкрепа на теоретичната истинност на тезата за ефективността на концентричното обучение по БДП в системата на общообразователната подготовка ще изложим трите необходими условия за планирането и провеждането на качествена училищна кампания с такава насоченост.

1. На първо място, изключително важно е включването на разнообразни по тип дейности, които да провокират познавателните интереси на учениците, да оперират с нагледнообразното им мислене и да използват капацитета на сетивната им памет.

2. Второ и основополагащо правило е превръщането на децата в равностойни партньори при осъществяването на всеки от структурните компоненти на кампанията.

3. Трето, въпреки многосубектната насоченост на акцията не бива да се пренебрегва индивидуалният подход, провокиран от нееднаквите потребности на учениците, т.е. целенасочените занимания би следвало да не нарушават атмосферата на разбиране, търпение и уважение към емоционалната интелигентност на личността, чиято интуиция би трябвало да се пробуди и развие наравно с интелекта.

За целите на емпиричната обосновка ще бъде приведен пример за успешно реализирана и резултатна кампания по БДП, проведена в Средно общообразователно училище „Д-р Петър Берон“ – Пазарджик.

В рамките на учебната година в училището се работи системно и целенасочено спрямо изискванията на учебните програми по БДП за различните образователни степени и чрез провеждането на координирани дейности от страна на Училищната комисия по БДП и целия педагогически колектив. Възможностите на линейното обучение бяха подкрепени от паралелна концентрична организация под формата на кампания, преминала под надслов: „*На своята улица и в своя град бъди за пример пешеходец млад!*“. Ролята на надслова принципно се явява мотивираща, затова е

добре той да бъде или в първолична форма, или както в случая – в повелителна (предписваща), за да може да е продуктивен след възприемането. Ясната и прагматична формулировка на целите дава възможност за активно участие на по-големите ученици (VIII – XII клас) във формирането и назоваването им.

Цели на кампанията

1. Изграждане на представи и понятия за пътното движение и умения за безопасно придвижване като пешеходци.

2. Ориентиране в нормите на безопасно движение и регулирано поведение на пътя.

3. Изграждане на представи за достъпни знаци за безопасно движение, познаване на обществените органи, които гарантират сигурността на хората и спазване на обществения ред, и знакови средства, които ги регулират.

Целева група: възпитаниците на СОУ „Д-р Петър Берон“. Акцентът на по-голямата част от дейностите е насочен към учениците в начален етап на образованието поради факта, че именно тяхната възраст е подходящото време за придобиване на трайни знания и навици в областта на гражданското образование.

Период на кампанията: март 2013 год. – март 2014 год.

Обхват на кампанията: кампанията се проведе на местно ниво.

Проведени инициативи:

1. С учениците от I клас бе подготвена образователна музикална пиеса по темата за безопасността на движението на пътищата със заглавие „Веселият трамвай“.

2. Непосредствено преди лятната ваканция класните ръководители на всички паралелки от I до XII клас с помощта на мултимедийни презентации, съобразени с възрастовите групи, дадоха подробни инструкции на учениците за тяхното безопасно поведение на улицата със или без придружител.

3. На първия учебен ден през новата 2013/2014 учебна година, заедно с комплекта си учебници и учебни помагала, първокласниците получиха и светлоотразителни мечета, предназначени за техните училищни раници.

4. В „Дните за пешеходна безопасност“ бяха планирани и организирани дейности, целящи максимално въздействие върху децата и техните родители.

4.1. Проведено е анкетиране сред учениците от I клас, които с помощта на родителите си отговорят на въпроси, засягащи условията за придвижване, опасностите и затрудненията по пътя от дома до училище и обратно. Резултатите от анкетите са анализирани и обобщени от класните ръководители на паралелките и предоставени на председателя на Училищната комисия по БДП. Изводите от прегледа на информацията са следните:

4.1.1. Родителите категорично определят пътя на децата си до училище като опасен.

4.1.2. Основните посочени затруднения са свързани с лошите тротоарни условия, неподдържаната или липсваща пътна маркировка, нетолерантността на водачите на пътни превозни средства към пешеходците.

4.1.3. Направено е предложение от страна на анкетиран родител за поставяне на цветни стъпки на безопасните и опасните места по тротоарите около училището.

4.2. Към проблемите на пътната безопасност бяха призовани за съпричастност участниците в ученическия съвет на училището (включващ ученици от V до XII клас). За да призоват връстниците си към отговорност и дисциплина, децата раздаваха подготвени от тях информационни брошури, организираха тематична изложба на детски рисунки, изработиха постер с послание „Внимавай на пътя, за да запазиш живота си“, който също бе изложен на видно място в училището, измислиха разнообразни занимателни игри за по-малките си съученици, ребуси и казусни ситуации, които превърнаха в предмет на дискусия с тях.

4.3. Във връзка със Световния ден за възпоменание на жертвите от пътнотранспортни произшествия в двора на училището се проведе празник по БДП за учениците от I до IV клас. Събитието премина под надслов „Който знае правилата, победител е в играта“ и в присъствието на представители на РПУ – Пазарджик. Под формата на различни развлекателни и подвижни игри учениците показаха своите знания за безопасно участие като пешеходци на улицата, за светофара и пътните знаци, за екипировката на велосипедиста и за правилната моментална реакция в случай на инцидент на уличното платно. Състезателният елемент в замисъла на празника мотивира децата да се включат с желание и насочи вниманието им към най-важните правила за движението по пътищата.

4.4. В седмицата преди 17.11.2013 г. по време на час на класа във всички обучаващи се паралелки бяха проведени дискусии с класните ръководители, в които учениците споделиха своите наблюдения върху особени пътнотранспортни ситуации, в които са участвали или на които са били свидетели.

5. Ежегодно полицаи от Пътна полиция – Пазарджик, посещават учениците от I клас, за да разговарят с тях по темата за пешеходната безопасност.

Резултати от проведените инициативи

Наблюдава се несъмнена ангажираност към проблемите на пътната безопасност и от страна на родителите, и от страна на учениците. Децата разшириха познанията си по БДП, в резултат на което повишиха вниманието си към своето отговорно и дисциплинирано участие в движението. В хода на проведените дейности тяхната толерантност и желанието им за взаимопомощ също претърпяха положително развитие.

В заключение, генерирането на приложими умения у учениците за правилно поведение на пътя е комплексна задача, изискваща устойчиви схеми за педагогическа работа с тях. Адекватността на концентричното обучение е практически доказуема, а неговият кампаниен модел дава възможност за повторемост в циклите на линейното обучение, т.е. в рамките на всяка следваща учебна година организацията и провеждането на кампания по БДП със сходни на предходните послания, успоредни цели и съобразени с възможностите и интересите на децата дейности би актуализирало способността им да прогнозира и възприема реални ситуации и би повишило процента на образователната ефективност.

С не по-маловажно значение е създаващият се в рамките на кампанията емоционален заряд, който рефлектира и върху родителското внимание към проблема.

С характерното си любопитство, наивитет и липса на опит по отношение на идентифицирането на опасностите децата в училищна възраст се нуждаят от системно преднамерено изграждане на аналizationsки навици, за да усвоят безопасни реакции във всяка житейска сфера, в това число, и с особена важност, е и безопасността на движението по пътищата, където най-значимо е оперирането с причинно-следствените връзки. Надграждането на информационно-познавателните и възпитателните цели в тази конкретна област е взаимосвързано с цялостното личностно развитие и с утвърждаването на хуманистичното мислене – мисия, присъща на всеки образователен етап.

БЕЛЕЖКИ

1. В съответствие със становището на Ст. Жекова, че „знанията не се преподават“, а се формират от притежателя си, тъй като са психологическа категория.
2. Учебна програма по БДП за I – IV клас. (2003). *Аз Буки* 39.
3. Учебна програма по БДП за V – VIII клас. (2003). *Аз Буки* 39.

ЛИТЕРАТУРА

- Чмыхова, Г. В. (2011). Подготовка педагогов в учреждениях дополнительного образования к обеспечению безопасности жизнедеятельности детей. *Наука и школа* 1.С. 12 – 15.
- Will, K. E. and E. S. Geller. (2004). Increasing the safety of children's vehicle travel: From effective risk communication to behavior change. *Journal of Safety Research* 31, 135 – 142.

EFFECTIVENESS OF CONCENTRIC TRAINING BY SAFETY TRAFFIC INTO THE GENERAL SCHOOLING SYSTEM

Abstract. The present paper aims to consider the advantages of the concentric training by Safety Traffic in the process of linear training. In the example of successful school training campaign by Safety Traffic the practical sides of the theoretical justification are presented, as well as comprehensive analysis of the pedagogical outcomes of it.

✉ **Mrs. Tanya Peeva**

Mrs. Anna Pashova

Secondary school „Dr Petar Beron“

29, Neofit Bozveli Str.

Pazardjik, Bulgaria

E-mail: sometimes_s@abv.bg